

BÜYÜKÇEKMECE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

VELİ BÜLTENİ N İ S A N 2021

SORUMLULUK

SAHİBİ ÇOCUKLAR NASIL YETİŞİR

*Sorumluluk kazandırma
bir süreçtir.*

Son yıllarda gerek sosyal medyada gerek çevremizde “doğru ebeveynlik” kavramı tartışılmaya başladı. Bu konudaki oldukça fazla yayın, uzman olmayan kişilerin yarattığı bilgi kirliliği ve “mükemmel ebeveyn” olma beklentisi zaman zaman ebeveynleri çaresiz ve tükenmiş hissettiriyor. Ebeveynler kendi üzerlerinde hissettikleri bu baskıyı çocuğun üzerine yüklediklerinde olayların bir hüsrana doğru ilerlemesi kaçınılmaz olabiliyor. Son zamanlarda oldukça dikkat çeken ebeveyn tanımlarından biri de “helikopter ebeveynler” tanımı. Helikopter ebeveynlerin büyük özellikleri aslında sürekli çocuklarının tepesinde uçan bir helikopter gibi aşırı korumacı ve müdahaleci bir yapıda olmalarıdır. Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin amacı temelde oldukça anlaşılır olan çocuklarını herhangi bir olumsuz yaşantı ve duygudan koruma isteğidir (zaman zaman ebeveynin kendisine ait olan yetersizlik duygularının bir kamuflesi de olabilir). Fakat ilginçtir ki uzun vadede tutumun kendisi asıl amaçla çelişmekte ve çocuklara oldukça zarar vermektedir. Peki bu davranışların aşırıya kaçtığını nasıl anlayabiliriz?

Bağımsız ve kendine güvenen yetişkinler yetiştirmenin sırrı gereken zamanda ve gereken miktarda destek vermektir.

Eğer çocuğunuzun her anını etkinlikler ile doldurmaya çalışıyorsanız, çocuğunuzun azar işitmemesi adına ödevlerini siz yapıyorsanız, arkadaşıyla, öğretmeniyle veya herhangi bir kişiyle yaşadığını soruna dahil olup onun yerine ilişkilerini düzenlemeye çalışıyorsanız, “karnımız ağrıyor, hastalandık...” gibi çocuğun bireyselliğini yok sayan cümle kalıplarını sıkça kullanıyorsanız bir durup düşünmekte fayda var.

Böyle durumlarda ebeveynlerden biri çocuktan o kadar çok rol çalmıştır ki çocuğa bir soru sorduğunuzda ebeveyn onun yerine cevap verir. “bugün nasılsın bakalım?” diye sorduğunuzda ebeveynlerden biri atılıp “sorma teyzesi/amcası, bu hafta sınavlarımız var, çok yorgunuz.” Diyebilir, “bir şey yer misin?” dediğinizde “yok yemez, toktur o.” Diye cevap verebilir. Bu durum kronikleştiğinde zamanla çocuğun sesini duymaz olursunuz. Ebeveynlerden ses çıkmaz da söz hakkı çocuğa bırakılır ise çocuk kendisine bir soru sorulduğunda cevap vermeden önce onay istercesine annesine/babasına bakacaktır.

Çocuklarda sorumluluk ve özgüven birlikte gelişen davranışlardır. Aileler olarak bizler çocuklarımıza sorumluluk kazandırmada ve özgüveni olan çocuklar yetiştirmekte zorlanmaktayız. Özellikle son yıllarda modern çağın getirdiği yeni aile tipleri ve teknolojik gelişmeler çocuklarda sorumluluk ve özgüven düzeylerini düşürmektedir.

Sorumlu çocuklar, kendi kaynaklarını kullanan, kendi kararlarını kendisi veren, bağımsız hareket eden, davranışlarının haklarını çiğnemedi, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen çocuklardır.

Sorumluluk ile kişilik bir birini tamamlayan iki özelliktir, kişilik sahibi olunmadan sorumluluk kazanılmaz. Çocukta kişilik gelişimi doğumdan itibaren başlar ve altı yaşlarında büyük çapta tamamlanmış olur. Sorumluluk duygusu kişilik gelişimiyle doğrudan orantılıdır. Duygularını, tepkilerini rahatça ifade etmesine, gerektiğinde “hayır” demesine izin verilmeyen çocuklarda bağımsız bir kişilik gelişmediği için sorumluluk duygusu da kazanamazlar. Aşırı korumacı ve müdahaleci anne babalar çocuklarında köle bir kişilik geliştirdiklerini farkında değillerdir.

AİLELERE ÖNERİLER

Çocuklarımızı koruyalım derken, onun adına düşünüp, onun adına karar verip onun adına, onun yerine işlerini ve sorumluluklarını yerine getirmeyelim. Bırakalım kendi düşünsün, karar verebilsin, kendi yapması gerekenleri ve yapabilecekleri yapabilsin. İlk başlarda kırıp dökse de, ortalığı dağıtsa da... Onların yerine bunları biz yaparsak sorumluluk duyguları gelişmeyecektir.

İlk başlarda bizler kadar sorumlu olmalarını beklemeyelim. Sorumluluk sahibi olmalarını çeşitli iş ve fırsatlarla yavaş yavaş sağlayacağız, çünkü bu bir süreçtir.

Her şeyin çok serbest bırakıldığı ailelerde de ,her şeyin çok sıkı olduğu olduğu aileler de sorumluluk duygusunun gelişmesine uygun ortam sağlanmaz. Sorumluluk duygusunun yeşerebilmesi ve büyüebilmesi için en uygun ortam ve sorumlulukların paylaşıldığı aile ortamlarıdır.

Çocuklarla konuşurken, kendilerine güvendiğimizi, onların seçiminin bizim için değerli olduğunu vurgulamamız gerekir

- “senin de fikrini almak istedik”
- “buna sen karar ver”
- “bu senin seçimine bağlı”
- “sence nasıl olur”

Var olmalarının sizin için ne kadar önemli olduğunu onlara gösterin

- “iyi ki varsın”
- “Seni çok seviyorum” “benim için değerlisin”

Kendilerine olan özgüvenlerinde sarsıntı gördüğünüz an harekete geçin

- “ben senin bunu yapabileceğine inanıyorum” “sen istediğin her şeyi başarabilirsin” Çocuğunuza kendisine has yeteneklerini ortaya çıkartmasında yardımcı olun

Çeşitli aktivitelere katılmasına, değişik ortamlara girmesine yeni arkadaşlıklar kurmasına fırsat yaratın.

Yaptıkları ve ilgilendikleri şeylerin sizin için ne kadar önemli ve değerli olduğunu gösterin

- “Ne kadar yaratıcı bir gücün var, şu yaptığın harika şeye bak...”
- “mükemmel bir ödev hazırlamışsın”
- “tabloda kullandığın renkler ne kadar uyumlu”

Çocuğunuza güvenmeyi öğrenin ve bunu sergileyin ki o da kendisine güvensin

- “ben senin bunu yapabileceğine inanıyorum”
- “sana güvenim sonsuz”
- “istediğinde yapamayacağın hiçbir şey yok” Birlikte vakit geçirin

Beklentileriniz çocuğunuzun seviyesinde olsun, onu aşacak beklentilerden kaçının

Kendi ideal ve standartlarınızı çocuğunuza dayatmayın. O sizin yapamadıklarınızı başarmakla görevli değil. Sizin beklentilerinizin onun beklentileri olmayabilir.

Yapması gereken şeyleri onun yerine siz yapmayın

Sadece çok özel yetenek ya da başarılarına değil, her şeyine değer verdiğiniz ve takdir ettiğinizi belirtin

Çocuğunuzla ilgili problemleri onu suçlamadan ya da onun karakterini eleştirmeden tartışın Davranışı zorlama ile değiştirebilirsiniz ama kişiliğini değiştiremezsiniz. Yani yapılan iş ile kişiyi ayırın.

Onların özgüvenlerini yükseltmek için olumlu ve sevgi dolu bir dil kullanın

- “seninle gurur duyuyorum”
- “Seni görünce çok mutlu oldum”
- “seni çok özledim”
- “seninle oyun oynamaya bayılıyorum”

AİLELERE ÖNERİLER

KAYNAKÇA

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK DUYGUSU: SORUMLULUK KAZANDIRILIR. PSK DAN METİN KILIÇ

ÇOCUKLARA SORUMLULUK VE ÖZGÜVEN: AİLELERE ÖNERİLER. UZM.PSK.DAN.ÖZGÜR TÖNBÜL

EBEVEYN OLARAK KENDİNİZİ SORGULAMAK-HELİKOPTER EBEVEYNLİK. UZM. PSK. SEVDA SOYDAN